

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙСЬК (СИЛ) ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В АНТИТЕРОРИСТИЧНІЙ ОПЕРАЦІЇ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ТА НАУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ІМЕНІ ІВАНА КОЖЕДУБА

Алімнієв А.М.

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

На сьогоднішній день традиційні концепції ведення війни набули глибоких змін. Пішла в минуле стратегія ведення війни на виснаження та знищення. Їй на зміну прийшли концепції непрямих дій, паралельної війни, стратегічного паралічу та інші, які враховують нові фактори уразливості сторін.

Агресивні дії Російської Федерації по анексії Криму та на південному сході України засвідчили появу війни нового типу – гібридної, яка комбінує інформаційну кампанію, економічний тиск, засоби кібервійни і застосування добре навчених та озброєних військ спецпризначення, а також використання створених воєнізованих формувань, які добре озброєні і отримали спеціальну підготовку до ведення бойових дій.

Нові підходи до збройної боротьби, зміна форм та способів використання воєнної сили визначили необхідність внесення змін у навчально-виховний процес ВВНЗ з метою вдосконалення підготовки офіцерських кадрів, перегляд змісту навчальних програм, внесення змін у відповідності до досвіду, отриманого під час ведення антитерористичної операції (АТО), впровадження заходів глибокого засвоєння загальновійськових дисциплін, безумовного підвищення рівня морально-психологічної стійкості, практичної спрямованості професійної діяльності, патріотичного цілеспрямовання. В комплексі це забезпечує формування та розвиток необхідних компетенцій згідно з вимогами до спеціальності і спеціалізації підготовки, здатність успішно здійснювати всі види військово-професійної діяльності на посадах призначення.

Харківський університет Повітряних Сил знаходиться поруч із зоною проведення АТО, а аеродром навчальної авіаційної бригади з першого дня її проведення використовується для вирішення завдань в її інтересах. Це обумовило необхідність внесення суттєвих змін як в організацію, так і в зміст навчально-виховного процесу з питань оптимізації системи роботи керівного та науково-педагогічного складу. Практичний досвід під час АТО отримали 114 військовослужбовців університету, з них – 43 курсанта. 24 військовослужбовця університету відзначені державними нагородами та відзнаками Міністерства оборони України.

З метою узагальнення досвіду проведення АТО в університеті створений “Реєстр інформаційно-довідкової інформації”. Розроблений алгоритм дій щодо впровадження у навчально-виховний процес досвіду застосування військ (сил) ЗС України в АТО, активно працюють аналітичні групи над узагальненням інформаційних матеріалів.

Отримані аналітичні матеріали використовуються при психологічній роботі з мобілізованими військовослужбовцями та цивільним населенням в зоні АТО, в ході роботи в органах управління керівного складу університету та фахівців факультету протиповітряної оборони Сухопутних військ, при проведенні експериментальних досліджень щодо підвищення ефективності виявлення та супроводження вертольотів та БПЛА в районі м. Маріуполь, створенні нового БПЛА, розробці інформаційної системи “Віраж” та оперативно-тактичних вимог до нових зразків озброєння та військової техніки.

Удосконалено навчально-виховний процес в університеті з урахуванням досвіду проведення АТО:

- збільшений обсяг навчального часу на вивчення практичних питань щодо підвищення бойових можливостей та живучості підрозділів та окремих зразків озброєння та військової техніки (за досвідом АТО);

- вдосконалена тренажна підготовка з курсантами старших курсів на зразках озброєння та військової техніки, тренажно-імітаційних комплексах та на базі центру імітаційного моделювання з використанням тренажно-імітаційної системи “Віраж-РД”;

- враховані питання ведення антитерористичної операції, тенденції та перспективи застосування зразків озброєння та військової техніки при веденні гібридних війн у тематиці атестаційних робіт курсантів випускних курсів;

- вдосконалено проведення всіх видів практик тощо.

Фактично в університеті створена система підготовки в умовах навчально-виховних факторів АТО, що значно підвищує, в першу чергу, психологічну готовність курсантів до виконання завдань за призначенням.

У реалізації заходів щодо підготовки військових фахівців провідна роль належить военній науці. Протягом 2014 року Харківський університет Повітряних Сил виконував 87 науково-дослідних робіт. Крім планових НДР протягом минулого року університетом виконано 155 оперативних завдань, більшість з яких, були спрямовані на підвищення боєздатності частин та підрозділів Повітряних Сил Збройних Сил України в ході проведення заходів антитерористичної операції.

Таким чином, високий науковий потенціал та фаховий рівень науково-педагогічних працівників університету дозволяють і надалі забезпечити необхідний внесок у вирішення завдань щодо наукового та практичного забезпечення підвищення бойових спроможностей сил АТО та впровадження відповідного досвіду в навчально-виховний процес університету.

РОЗВИТОК ФОРМ І СПОСОБІВ ЗАСТОСУВАННЯ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ОПЕРАЦІЯХ (БОЙОВИХ ДІЯХ)

*Артеменко А.М., к.т.н.; Гамора В.В., Жарик О.М.,
Коваль В.В., к.в.н., с.н.с., Котляр С.О.
Командування Повітряних Сил Збройних Сил України*

Реформування та розвиток Збройних Сил України, зміни їх бойового складу та структури потребують одночасно змін, уточнення та доповнення до

теорії і практики застосування Повітряних Сил, пошуку доцільних форм та способів їх застосування під час ведення операцій та бойових дій. Зміни в оперативному мистецтві визначають основні тенденції ведення збройної боротьби у повітряному просторі і як наслідок, потребують подальшого розвитку форм та способів застосування військ (сил).

Подальший розвиток форм та способів застосування Повітряних Сил потребує обов'язкового врахування низки факторів як організаційного, так і технічного характеру та неможливого без вирішення протиріччя між збільшенням обсягів завдань, які повинні вирішувати авіація та війська протиповітряної оборони в операціях та можливостями щодо їх виконання існуючим бойовим складом. Це потребує пошуку таких форм та способів застосування Повітряних Сил, які забезпечують максимальний ефект виконання поставлених завдань з мінімальними витратами та втратами ресурсів.

В свою чергу, подальший розвиток форм та способів застосування Повітряних Сил не може бути забезпечений без оволодіння військами свободи дій одночасно із зосередженням зусиль на ключових напрямках та збереження власних сил. Це дозволяє здійснити класифікацію можливих способів застосування Повітряних Сил в ході ведення операцій (бойових дій), яка дозволяє визначити основні напрями удосконалення порядку застосування військ за рахунок комплексування наявних сил і засобів, застосування нових тактичних прийомів, використання нових зразків зброї та технологій, внесення змін до порядку планування, управління та всебічного забезпечення авіації та військ протиповітряної оборони.

Так, для ударної авіації в перспективі в операціях (бойових діях) отримають подальший розвиток: розосереджені послідовні поодинокі і групові авіаційні удари по ключових об'єктах противника для ізоляції визначених районів бойових дій та блокування об'єктів і дій противника; групові авіаційні удари змішаними різнорідними ударними групами по визначених об'єктах противника в ході безпосередньої авіаційної підтримки військ.

Вказані форми та способи дозволять забезпечити гнучкість застосування авіації з урахуванням наявних ресурсних обмежень та будуть застосовуватися для перехоплення ініціативи, нейтралізації дій противника на загрозливих напрямках та зниження темпів його наступу. В подальшому з прийняттям на озброєння нових авіаційних засобів ураження, впровадження нових методів та систем управління авіацією можуть отримати подальший розвиток такі способи вогневого ураження противника, як: акцентований авіаційний удар – тобто нанесення випереджувального удару по найбільш ключових об'єктах противника; синергетично-вогневий удар – це спільний удар авіації, ракетних військ і артилерії та спеціальних дій, які здійснюються в єдиному інтегрованому автоматизованому полі управління.

Досвід виконання завдань в ході антитерористичної операції (АТО) переконливо свідчить, що для запобігання безпосереднього вогневого контакту з незаконними збройними формуваннями авіація залишалася практично єдиним засобом для знищення або подавлення противника на максимально можливій відстані від своїх військ. Під час застосування ударної авіації особливе значення надавалося забезпеченню безпеки мирного населення, збереженню недоторканості ряду важливих об'єктів інфраструктури, здійсненню вибіркового вогневого

ураження тільки певних елементів об'єктів за рахунок визначення доцільних варіантів побудови системи наведення та бойових порядків авіації, методів і засобів ураження противника, видів авіаційних засобів ураження. В зв'язку з цим, у ході АТО широко використовувався зонально-об'єктовий метод вогневого ураження НЗФ з реалізацією принципу негайного знищення об'єкту (цілі) відразу ж після його виявлення. В той же час вогневе ураження НЗФ авіацією не завжди мало високу ефективність, насамперед, через відсутність повних і точних розвідувальних даних про об'єкти (цілі), а також через те, що дорозвідка об'єктів (цілей), які в більшості випадків були мобільними, безпосередньо перед їх вогневим ураженням та контроль результатів ураження проводилися не систематично. Причиною цього була відсутність можливості передачі розвідувальних даних з літаків-розвідників в реальному масштабі часу.

Безперечно, що в подальшому будуть змінені і способи застосування розвідувальної та транспортної авіації.

У свою чергу, з урахуванням досвіду проведення антитерористичної операції на сході України, можливих сценаріїв застосування засобів повітряного нападу в операціях та бойових діях удосконалення існуючих способів застосування зенітних ракетних військ буде здійснюватись за рахунок: зосередження вогню по найбільш важливих цілях для їх надійного знищення; самостійного ураження засобів повітряного нападу нижньою ланкою шляхом використання бойової інформації від мобільних джерел; послідовного вогневого впливу на кожний ешелон авіації противника; знищення засобів повітряного нападу зенітними засобами із засідок.

Для створення мобільного прихованого радіолокаційного поля та розширення можливостей комплексної системи розвідки повітряного противника подальший розвиток способів застосування радіотехнічних військ повітряного компоненту передбачається шляхом: інтеграції військової і цивільної радіолокаційних систем розвідки та контролю повітряного простору; залучення автоматичних радіолокаційних станцій з дистанційним управлінням на вежах; залучення перспективних комплексів радіотехнічної розвідки. Це дозволить раціонально використовувати ресурси та здійснювати послідовне нарощування зусиль радіотехнічних підрозділів на загрозливих напрямках узгоджених з маневром частин і підрозділів зенітних ракетних військ.

В основі подальшого розвитку способів застосування військових частин та засобів радіоелектронної боротьби Повітряних Сил будуть нові прийоми комплексного впливу на бортові радіоелектронні засоби повітряного противника та мобільні радіоелектронні заслони. Вказані способи можуть бути реалізовані шляхом комплексного застосування перспективних засобів радіоелектронної боротьби та існуючих авіаційних засобів ураження.

Необхідність реагувати на гібридні загрози, асиметричний характер бойових дій, широке використання непрямих дій вимагає впровадження нових підходів до способів застосування Повітряних Сил в ході виконання завдань протиповітряної оборони України. До перспективних способів застосування Повітряних Сил в ході прикриття важливих адміністративних, адміністративно-промислових та економічних центрів, оперативних угруповань та стратегічних резервів військ, насамперед, можна віднести ешелонований протиповітряний

бар'єр, який буде створюватись на короткий період часу для збереження ключових об'єктів.

Перспективними способами застосування Повітряних Сил з урахуванням досвіду проведення АТО насамперед, будуть: авіаційний вогневий рубіж; авіаційне вогневе блокування незаконних збройних формувань; авіаційний інформаційно-психологічний удар. Для забезпечення життєдіяльності та безпеки місцевого населення та органів державної влади подальшого розвитку набудуть авіаційні маневри матеріальними засобами, гуманітарними вантажами, військами тощо.

Широкомасштабне використання інформаційних та інноваційних технологій є основою для створення нових форм і способів застосування Повітряних Сил в перспективних формах збройної боротьби. Так, для комплексного порушення роботи інформаційно-керуючих систем та ураження ключових об'єктів противника в перспективі будуть застосовуватись кібернетично-вогневі удари.

Розкриті нові форми і способи застосування Повітряних Сил будуть використані і в ході проведення повітряних операцій, специфіка яких буде полягати у відбитті або зриві повітряної наступальної операції противника на короткий період часу у визначеному операційному районі. Потрібно зазначити, що подальший розвиток форм і способів застосування Повітряних Сил в операціях (бойових діях) неможливий без удосконалення існуючих способів його всебічного забезпечення.

Масове впровадження в практику військ безпілотних авіаційних комплексів різного призначення призведе до появи нових та удосконалення існуючих форм і способів ведення збройної боротьби. При цьому кардинальних змін набудуть форми та способи застосування як наступальних, так й оборонних систем озброєння, тактичні прийоми спільного застосування пілотованої та безпілотної авіації, способи боротьби з безпілотною авіацією родів військ Повітряних Сил.

Таким чином, ефективне застосування авіації та військ протиповітряної оборони потребує поєднання технологічної, мобільної та професійної переваги над противником, переходу від масованого застосування у визначений час до "адаптованих дій" на основі інтегрованих систем розвідки, автоматизованих систем управління військами та зброєю, удосконалення існуючих систем наведення та вогневого ураження противника.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРАВНОСТІ ТА БОЄДАТНОСТІ АВІАЦІЙНОЇ ТЕХНІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ

*Скоренький П.О., Малішевський О.В.
Командування Повітряних Сил Збройних Сил України*

Умови, в яких опинилася Україна в 2014 році потребували звернути особливу увагу на стан справності та боєдатності авіаційної техніки. На превеликий жаль аналіз стану та можливостей наявного парку виявив масу проблем, які терміново потрібно було вирішувати ІАС частин самостійно та в співробітництві із АРЗ. Це наявні розбіжності в розумінні порядку проведення заходів особливого періоду за окремими частинами, відмінності по частинам, які

оснащенні однотипною АТ, в обсягах виконання переліків обов'язкових робіт та перевірок працездатності АТ з вичерпаними ресурсами (строками служби), порядку допуску відновленої авіаційної техніки (ВАТ) до експлуатації. Крім того, гостро постало питання щодо нормативно-правового врегулювання експлуатації ВАТ після вичерпання встановлених їй термінів та кількості можливих продовжень цих термінів.

З метою вирішення вказаних проблемних питань управлінням Головного інженера авіації ПС ЗС України на основі детального аналізу досвіду експлуатації ВАТ відпрацьовано: типові переліки обов'язкових робіт та перевірок працездатності АТ з вичерпаними ресурсами (строками служби) за кожним типом; порядок експлуатації ВАТ на чергові етапи її експлуатації. Поряд з цим, за результатами роботи та узгодження проблемних питань з керівництвом ГШ та МО України командувачам видів ЗС України було надано право в особливий період приймати рішення з питань збільшення ресурсу (строку служби) АТ.

Проведення вказаних заходів допомогло зняти ряд вище перерахованих проблем та створити умови для забезпечення вимог щодо справності та боєздатності АТ.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЗЕНІТНИХ РАКЕТНИХ ВІЙСЬК ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ПРОВЕДЕННЯ АТО

Карпенко Д.В., Генев Б.А.

Командування Повітряних Сил Збройних Сил України

Аналізується сучасний стан зенітних ракетних військ (ЗРВ) Повітряних Сил (ПС) Збройних Сил (ЗС) України та визначаються проблемні питання, які необхідно терміново вирішувати в сучасних умовах з урахуванням досвіду проведення АТО для забезпечення ефективного виконання покладених на них завдань.

Розглядаються основні напрями вирішення проблемних питань розвитку ЗРВ: вдосконалення системи зенітного ракетного прикриття; дооснащення частин та підрозділів ЗРВ сучасними засобами автоматизації управління та іншим зенітним ракетним озброєнням; вдосконалення технічного забезпечення ЗРВ.

За кожним напрямом визначаються можливі варіанти розв'язання проблемних питань та формуються комплексні варіанти забезпечення ефективного виконання ЗРВ своїх завдань.

На підставі порівняльного аналізу цих варіантів визначається раціональний варіант, який забезпечує потрібну ефективність прикриття важливих об'єктів держави та угруповань військ в умовах застосування противником ракетних систем залпового вогню, появи нових типів цілей та розширення можливостей з постановки перешкод.

Надається характеристика визначеного раціонального варіанту вирішення проблеми розвитку ЗРВ.

Наголошується, що завдання розвитку системи ЗРО доцільно вирішувати за напрямками: створення вітчизняного ЗРК середньої дальності; модернізації ЗРК „Бук-М1”; підвищення живучості бойових засобів ЗРО тощо.

Вирішення завдань удосконалення технічного забезпечення ЗРВ повинно здійснюватись за напрямками: відновлення основних видів зенітного ракетного озброєння через проведення заводських ремонтів; заміни гостродефіцитних комплектуючих виробів сучасними аналогами вітчизняного виробництва; продовження призначених показників ЗРК з ремонтом окремих складових частин (за необхідності); вдосконалення систем технічної експлуатації та ремонту ЗРО; створення сучасної військової ремонтної мережі тощо.

Забезпечення удосконалення системи зенітного ракетного прикриття важливих державних об'єктів та угруповань військ повинно вирішуватись з урахуванням можливостей дооснащення ЗРВ комплексами (системами) ЗРО та підтримання боеготового стану ЗРО, яке експлуатується в ЗРВ. Наводяться орієнтовні фінансові потреби на розвиток ЗРВ (закупівля, розробка, експлуатація та ремонт ОВТ ЗРВ, вдосконалення інфраструктури, підготовка особового складу тощо).

ПОГЛЯДИ НА РОЗВИТОК РАДІОТЕХНІЧНИХ ВІЙСЬК ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Вишневецький С.Д.; Бейліс Л.В.

Командування Повітряних Сил Збройних Сил України

Аналізується сучасний стан радіотехнічних військ (РТВ) Повітряних Сил Збройних Сил України та проблеми, які необхідно подолати для підтримання боєздатності та виконання покладених завдань за умов зміни воєнно-політичної обстановки.

Розглядається відмінність заходів розвитку РТВ сучасного етапу від заходів, що здійснювалися у попередні роки. За результатами аналізу досвіду та особливостей бойового застосування РТВ під час проведення антитерористичної операції визначено зміни у пріоритетних та першочергових напрямках розвитку РТВ у порівнянні із поглядами мирного часу.

Визначено основні проблемні питання, які виникали під час бойового застосування РТВ та впливали на живучість підрозділів РТВ і стійкість бойового управління. Запропоновано варіанти можливих та доцільних шляхів їх вирішення.

Підкреслюється, що за умов низького рівня автоматизації та недостатньої кількості сучасної РЕТ можливим способом підвищення бойових можливостей підрозділів РТВ або відновлення їх боєздатності є розробка та застосування допоміжних комплексів автоматизації, позаштатних засобів зв'язку та інших допоміжних засобів. Вони оперативно розробляються співробітниками науково-дослідних установ або постачаються волонтерами, що не потребує значних матеріальних витрат. Наголошені приклади ефективного бойового застосування допоміжних комплексів “Віраж-планшет”, “Р-030” та ін.

Визначено погляди на подальший розвиток РТВ та завдання військовій науці за напрямком розвитку РТВ.